

Karl May:

Zaklad v Srebrnem jezeru.

(Dalje.)

In kak je bil rdečkar, ko so prišli prvi beli ljudje v deželo? Prijazno, zaupljivo jih je sprejel, njegovi gostje so bili. In kako je ravnal beli z rdečim? Ni mu bilo dovolj, da ga je oropal dežele in imetja, moral je rdeče ljudi, streljal in klal, do smrti jih je mučil za najmanjši prestopok. Od koga se je naučil Indijanec krvoločnosti, če ne od belega človeka? Zakaj mu torej zameriš njegovo krutost?»

»Hm —! Je že res, kar praviš —. Ampak rdečkar mora izginiti, umreti mora! Takó mu je usojeno.«

»Da, umrl bo, ker ga ubijamo! In zakaj mora umreti? Pravijo, da zato, ker ni dovzeten za kulturo, ker je belemu s svojim divjim življenjem napoti. Kakó napačno! Kultura se ne dá človeku kar ustreliti v glavo kakor krogla, časa je treba za kulturni razvoj, mnogo časa. Ne razumem sicer tega, mislim pa da je treba stoletja. In — ali se dá rdečemu človeku čas in prilika, da bi se kulturno razvil? Kar na mah bi se naj iz divjaka prelevil v — ne vem, v kaj, v mestjana in učenjaka ali kaj. In ker se ne pokulturi kar na povečje, ga mislijo iztrebiti, napoti jim je —. Ako pošlješ šestletnega dečka v šolo, — ali ga namlatiš po glavi, če ni čez četrť ure že kar učenjak? Takó pa ravnajo z Indijanci!

Ne bom jih zagovarjal, nič mi ne koristi in tudi njim ne. Pa razdraži me, če kdo pravi, da sovraži rdeče pleme. Našel sem med njimi prav take dobre ljudi kakor pri belih, da, še boljše! In komu se moram vprav jaz zahvaliti, da nimam več lastne hiše in ne več družine in da se na stara leta klatim po divjini, komu, pravim, rdečim ali belim?»

Kar razburil se je stari Blenter.

»Dom so ti uničili —? In družino —? Kako naj vem, kdo ti jo je —. Nisi nam še pravil o tem —.«

»Nisem, ker pravi mož take reči rajši v srce za grebe, ko pa da bi govoril o njih.«

Umolknil je, mrko je gledal in pridjal:

»Le enega še potrebujem, poslednjega, ušel mi je —. Vodja je bil, najzlobnejši med vsemi —.«

Počasi je govoril, težke so bile njegove besede. Zaškrtal je in spet molčal.

Sočutno so ga izpraševali tovariši, bliže so se pomaknili k njemu.

»Pripoveduj — pripoveduj —! Olajšal si boš dušo!« so mu prigovarjali.

Strmel je v ogenj, sunil z nogo gorečo klado, da se je zaiskrilo, in pravil bolj za sebe ko za tovariše:

»Nisem jih ustrelil in tudi ne zaklal —. Do smrti sem jih pretepel, drugega za drugim —. Žive sem jih polovil, prav takó so morali umreti, kakor je umrla moja žena in kakor sta umrla sinova —. Šest jih je bilo, pet sem jih spravil s sveta, šesti mi je ušel —. Po vseh državah sem ga iskal in nazadnje je lopov takó premeteno zabrisal sled za seboj, da sem jo izgubil. In nisem je več našel —.

Pa našel jo bom —. Živi še, mlajši je ko jaz, mnogo mlajši —. In zato mislim, da ga bodo moje stare oči še srečale, preden bodo za večno ugasnile —.«

Molk je legel na družbo, vsi so slutili, da je mož doživljal nenavadne udarce usode. In dolgo je trajalo, da se je eden oglašil:

»Blenter, kdo je bil tisti človek?»

Stari se je zdramil iz zamišljenosti.

»Kdo je bil —? Ni bil Indijanec, bel človek je bil, zločinec, kakršnega ni najti med rdečimi.

Da, možje! In povedal vam bom celó, da je bil tisto, kar ste vi vsi, kar sem tudi jaz sedaj, — rafter je bil!«

Zavzeli so se.

»Kaj —? Rafterji so pomorili tvojo družino —?»

»Da, rafterji! Nikar si ne domisljujte, da smete biti ponosni na svojo obrt in da ste kaj boljsega, nego so rdeči! Vsi, kar nas je tukaj, vsi smo čisto navadni tatovi in roparji!«

Ogorčeno so mu ugovarjali od vseh strani. Pa ni se dal ugnati.

»Tale reka, ki ob njej taborimo, tale gozd, ki ga podiramo in prodajamo, — vse to ni naša last. Segli smo po tuji lastnini, po lastnini države in zasebnikov. In vsakogar bi ustrelili, ki bi nas preganjal, celó lastnika. Ali ni tatvina, kar počenjamo —? Da, še več, ali ni rop —?»

Ozrl se je po tovariših in ker mu nobeden ni odgovoril, je nadaljeval:

»In s takimi tatovi in roparji sem imel tistikrat posla.

Prišel sem iz države Missouri s pravilnim kupnim pismom v roki, žena me je spremljala in sinova. Živino smo imeli s seboj, konje, svinje pa poln voz pohištva in orodja, poljskega in hišnega. Bil sem namreč precej premožen, vam povem. Naseljencev ni bilo v bližini, jih tudi nismo rabili, osem rok smo imeli, osem krepkih in delavnih rok. Postavili smo si kočó, izkrcili gozd in posejali njive.

Nekega dne mi je zmanjkala krava, šel sem jo iskat v gozd. Čul sem, da poje nekje sekira, pa stopil za glasom. Našel sem šest rafterjev, podirali so, moj gozd so podirali —. In poleg je ležala krava, ustrelili so si jo in se pripravljali, da jo oderejo in razkosajo.

No, prijatelji, kaj bi bili storili na mojem mestu?»

»Vse bi bil postrelil!« je dejal eden. »In po vsej pravici! Ukradli so ti kravo in konjski ali vobče živinski tat zapade smrti po postavah zapada.«

»Je res. Pa nisem jih postrelil. Prijazno sem jim prigovarjal in zahteval, da morajo zapustiti moje posestvo in mi plačati kravo. Smejali so se mi.

In drugi dan mi je manjkala tudi druga krava, rafterji so jo odvedli. Razkosali so jo, razrezali meso v dolge trake in sušili na zraku, zalogo so si pripravljali. Zagrozil sem jim, da se bom poslužil svojih pravic, ter zahteval denar za kravo. Eden njih, tisti, ki je govoril za druge, je dvignil puško, pa prehitel sem ga in mu jo zdobil s svojim strelom. In nato sem pohitel po sinove. Nismo se bali tistih treh rafterjev, pa ko smo prihiteli nazaj, jih ni bilo več. Utegnili so se skrivati kje v bližini, več dni se nismo genili od kočó.

Četrťi dan pa nam je pošlo meso in odšel sem s starejšim sinom na lov. Seveda sva se previdno ozirala po gozdu, pa o rafterjih ni bilo sledi. Tiho sva se plazila po goščavi, morebiti za dvajset korakov vsaksebi, — in tedaj nenadoma opazim vodjo rafterjev za debelim deblom. Ni me videl, dvignil je puško in pomeril na sina.

Ne ubijam brez sile ljudi, zato sem brž priskočil, mu izdril puško iz rok pa nož in pištolo izza pasu ter ga udaril v obraz, da je zletel po tleh. Ni se onesvestil, nemudoma se je pobral in skočil v gozd, še preden sem utegnul zagrabiti po njem.«

»Vsi vrági —! Svojo neumnost si pozneje še bridko obžaloval! Lopov se je seveda maščeval —!«

Stari je vstal.

»Da, maščeval se je!«

Spomini so ga razburili, molčé je stopil nekajkrat ob kočó, pa spet sédel in nadaljeval:

»Lopov je torej zbežal. Nisva se zmenila za nje-ga, šla sva po lovu, sreča nama je bila mila, obilen plen sva nesla domov. Stopil sem za kočó, da odložim divjad na dvorišču, sin pa je šel v sobo. Zdelo se mi je, da čujem prestrašen klic, pa nisem se zmenil, žal —.

Ko odprem vrata, zagledam svoje ljudi zvezane na tleh in obenem so planili po meni od desne in leve in me podrli na tla. Vodja je porabil priliko, ko sva bila z doma, pa napadel ženo in mlajšega sina ter počakal na naju. Ko je vstopil starejši, je videl, kaj se je zgodilo, kriknil je in se mislil obrniti, pa ni več utegnul zbežati. Tudi mene so zvezali še preden sem vedel kako in kaj. Usta so mi zamašili.

In nato so se godile reči, ki vam jih z besedami ne morem popisati —.

Pomolčal je in škrtal, da ga je bilo strašno slišati. In z grobnim glasom je nadaljeval:

(Dalje sledi.)

Na postaji.

»Nosač, hitro, hitro!«

»Sem že tu.«

»Moja prtljaga je izgubila!«

»No, potem me pa ne potrebujete.«

V šoli.

»Jaz nisem kričal.«

»Ti nisi kričal.«

»On ni kričal.«

»Jurček ponovite.«

»Nihče ni kričal, go-spod učitelj!«

Poboljšal se je.

»Kaj, vaš sin je že zopet zaprt? Melli sem, da se je poboljšal.«

»Saj se je tudi. Zaf-njič so ga obsodili na tri leta, zdaj bo sedel samo poldrugo leto.«

Zapravljivka.

»Ne vem, kaj je moji ženi. Ves dan zahteva od mene denar. Zjutraj, ko vstanem, zahteva denar. Opoldne, ko se vrnem iz pisarne, zahteva denar. Po obedu, preden odidem v kavarno, zahteva denar. Ko se zvečer vrnem, že spet zahteva denar, in preden grem spat, spet denar!«

»Kaj pa počne s tolikim denarjem?»

»Kaj vem! Saj ga ji ne dam!«

Ribarjenje.

— Ze tri ure zijate vame, čemu pa si samí ne navabite tenka?

— Po pravici povedano, se mi zdi preveč dolgočasno.

Nikoli v življenju še ni zatšnil oči.

Oskar Rogers, nekdanji ribič, star sedaj 83 let, trdi, da spi z odprtimi očmi in da še ni nikdar v življenju zatšnil svojih oči.

Najstarejše godalo je ksilofon.

ki obstoji iz lesenih desic, po katerih tolčejo s kladivci. Ksilofoni so bili po Indiji v rabi že dobrih 1000 let pr. Kr., torej pred 4000 leti. Indijci so imenovali ksilofon ranat in je imel v najstarejši obliki šest glasov. Krog leta 500 pr. Kr. je posedal indijski ranat že 20 glasov. Na otoku Java pod Indijo so imenovali to godalo koto in je obsegalo 8 glasov. Ksilofoni v starem veku so bili na glasu radi umetnosti.

Vporaba popra

na celém svetu znaša letno 40.000 ton.